

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Духаніна Н. Медіатехнології як мотивація студентів до навчання // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Вища освіта України. Дод. 3. Т. V. (12). 2008. – С. 189-193.
2. Кушнір К. Роль сучасних музично-комп'ютерних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва // Актуальні питання культурології: альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. – Рівне: РДГУ, 2017. Вип. 17. – С. 259-263.
3. <http://hnpu.edu.ua/uk/news/nacionalnyy-rekord-ukrayiny-u-kategoriyi-naybilshyy-virtualnyy-hor-v-ukrayin>
4. https://www.rockoutloud.com/rock-out-loud-live-virtual-music-lesson-video-chat/?fbclid=IwAR1ClE5sFEfRY2bp-toeiCPO84JqH9qzwIzGMcyISk0Np_jIkPqPRJ2t4dg
5. https://blog.zoom.us/high-fidelity-music-mode-professional-audio-on-zoom/?fbclid=IwAR3eEKxRIbztzwS0R1KKcKP_wYmNZZbmdFvZmEO3sryM09yWhGY_wsZks0I

Левченко А. В.,
доцент кафедри музичного
мистецтва ВП «Миколаївська філія
Київського національного
університету культури і мистецтв»,
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ХОРОВОГО БАГАТОГОЛОССЯ У КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Прийняття християнства князем Володимиром і Хрещення Русі у X столітті спричинило візантійську культурну орієнтацію та утвердження візантійської системи цінностей, адже саме у Візантії було запозичено православний християнський культ разом із культурою хорового співу.

У перші століття розповсюдження християнства в Україні-Русі переважала усна традиція, мелодії передавались напам'ять, на слух, від учителя – до учня. Із часом з'явилися співацькі книги, які поступово поширилися. Основною формою богослужбового співу в Україні-Русі від часів прийняття християнства був знаменний розспів, який можна визначити як певний порядок мелодій, закріплених за богослужбовими текстами, що виконувались у певний час доби, тижня, року. Еволюція стилю знаменного розспіву йшла в напрямі підсилення мелодійного начала і зменшення ролі речитативу, розширення діапазону мелодій, розділених на вісім гласів. Систему осмогласія (восьмигласія) було взято з Візантії, фонд поспівок кожного гласу визначався окремим ладо-інтонаційним строем. Кожен глас знаменного розспіву – це водночас і певний ладовий стрій, і

складна самостійна мелодична система, у якій чітко підпорядковані піснеспіви за рівнями складності. Визначено, що цей розспів сягає своїми коріннями у візантійську нотацію, але з часом київські півчі пристосували візантійські наспіви до слов'янського тексту, поступово доповнюючи місцевими народнопісними мелодіями. Введення місцевих піснеспівів у церковний спів відбувалося толерантно. Так, обрядова система в Русі-Україні утвердилася без змін з Візантії: літургія, ранні й вечірні богослужіння, треби, молитви (основні), акафісти, молебні – це й багато іншого із православних ритуалів було прийнято без змін, бо це був канон. Але широкий спектр естетично-мистецького вираження цього канонічного почав зазнавати корекцій одразу після Хрещення 988 року. Бо християнство східного обряду прийняла не аморфна маса людей з атавізмом первісно-общинного ладу, а високоцивілізована, висококультурна держава з розвиненою обрядовістю, що тільки в незначній частині була пов'язана з язичницьким багатобожжям, а в переважній більшості – з народними святами, благородним побутом, гармонійними та гуманними стосунками в родинах. Оригінальні за своїми мелодійними особливостями народні співи Русі-України входять у церковну музику. Це вже не корекції, а органічні вплетення в літургію у вигляді хорової речитації і псалмодії. Їм відводиться найбільш урочиста частина служби – спокійна, піднесена. Далеко на задній план у церквах Києва і багатьох інших міст Русі-України відходила діатонічна мелодика запозиченого візантійського знаменного розспіву. Цей розспів не відзначався тою наповненістю й широтою звукового обсягу. У слов'янській же частині Русі-України церковний спів підноситься до все більш плавного наростаючого руху. Широта інтонацій набуває форми квартових і квінтових ходів, а також терцій. Голосні склади в рамках знаменного розспіву розкриваються вже не окремими звуками, а добре розвинутими. Спів позбувається однотонності, набуває інтонаційних розмаїтих зворотів, переходячи у все ширші й ширші та просторовіші мелодійні утворення. Кульмінаційним моментом знаменного церковного співу стало запровадження системи восьмиголосся. Особливість восьмиголосся – в тому, що церковний хор як мінімум повинен був складатися з восьми голосів, кожний з яких мав точно визначену керівником хору – деместиком – мелодійну партію в рамках діатонічної ладової системи. Тож уже в XI–XII століттях у церковному співі була закладена основа майбутнього багатоголосого партесного співу. Домінування грецьких деместиків поступово відходило в минуле, їхнє місце зайняли українці, які називалися спочатку головщиками, тобто головними співаками, що задавали тон і вказували іншим хористам їхню тональність, причому не завжди у варіантах традиційного знаменного розспіву, а все більше у традиціях народної пісенності. Все більше у вжиток входить вільна імпровізація співу, протяжність інтонаційно-мелодійного складу. Ритмічна ладова система, тісно пов'язана зі словесною ритмікою тексту, який хоч і був зазвичай прозовим, але саме в музичній інтерпретації набував віршованої форми в ранніх українських церковних співах йде саме від народної пісні. Від народної пісні йде в ранніх українських церковних співах і ритмічна ладова система, тісно пов'язана зі словесною ритмікою тексту, який хоч і був зазвичай прозовим, але саме в музичній

інтерпретації набував віршованої форми. Під час літургії цей музично-ритмічний склад сформований у церквах Руси-України гармонійно сполучався з розміреними виголосами священослужителів. Ритмічні затягування окремих складів спонукали співаків виділяти важливіші склади і слова із сповільненням декламації у прикінцевих мелодійних зворотах.

Зовні давній український церковний спів набирав змісту виключно релігійної, наперед визначеної, аскетичної системи, що включала в себе певне коло спеціальних тілесних і психічних вправ, виконуючи роль піднесеної, урочистої, співаної "ангельської" молитви. Разом з тим з самого початку він існував в оточенні народної музики, народнопісенна стихія все ширше і різноманітніше входить в музичну мову церковного співу, що не могло не позначитися на музичному змісті співів, не наблизити їх до мелосу українців. Церковний спів набирає статусу національно-музичного явища українського народу, вбираючи в себе особливості його генотипу та способу мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дмитренко М. Український фольклор і глобалізація: проблема збереження генетичного коду // Фольклористичні зошити: Зб. наук. праць. – Вип. 10. – Луцьк, 2007.
2. Іваницький А.І. Українська народна музична творчість : навч. посібник; ред. М.М. Поплавського / А.І. Іваницький. – К. : Муз. Україна, 1999.
3. Іванов В.Ф. Словник термінів і слів українського церковного співу / В.Іванов. – Миколаїв, 1998.
4. Лисенко М.В. Про народну пісню і про народність в музиці – М.В. Лисенко. – К.: Мистецтво, 1955.
5. Семенова М.А. Ми - слов'яни. Популярна енциклопедія – Спб.: Абетка, 1998.
6. Федорів М. Українські Богослужбові співи / М.Федорів // Звідки прийшло християнство наУкраїну. – Івано-Франківськ, 1997.